

жуть їх купувати на вторинному ринку. Якщо на планових аукціонах з продажу ОВДП не вдається залучити необхідну суму коштів до держбюджету, проводяться позапланові аукціони і, як свідчить практика, доволі часто покупцями виступають державні банки.

НБУ 19.09.2013 р. ухвалив Постанову №371 «Про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку», згідно з якою у складі обов'язкових резервів враховуються :

— 10 % від балансової вартості ОВДП в іноземній валюті (раніше — 10 % номінальної вартості) ;

— 100 % балансової вартості довгострокових ОВДП (з терміном обігу понад 3600 днів), що раніше взагалі не враховувалися.

Проаналізувавши все вищезазначене, можна зробити висновок, що попит на ОВДП в Україні створюється штучно.

Згідно з графіком прогнозних платежів Мінфіну, Україна має повністю погасити внутрішні та зовнішні кредити (позики) через 26 років, до 2040 року. Найбільше навантаження, або 75 % платежів, припадає на перші п'ять років, з 2014 по 2018 рік. Отже, очікуємо збільшення обсягів випуску ОВДП у найближчі роки, оскільки це — найпростіший спосіб залучити необхідну суму до держбюджету.

Проте не варто забувати і про позитивні зрушення. Для приватних осіб цікавою (вигідною) зараз може бути купівля валютних ОВДП на вторинному ринку. При цьому головними перевагами державних цінних паперів перед валютними депозитами банків є:

— прибутковість облігацій Мінфіну на рівні до 9,5 % річних, в той час як середня ставка за річними вкладами у доларах США складає близько 6—8 %;

— 100 % державна гарантія повернення вкладених коштів, в той час як банківські депозити мають гарантію від Фонду гарантування вкладів на суму до 200 тис. грн. При цьому не факт, що й надалі гарантії Фонду збережуться для валютних вкладів, адже вже не один рік ведуться розмови про те, що держава не повинна гарантувати повернення валютних депозитів у комерційних банках.

Цвілюк І. С.

«Фінанси і кредит», 3 курс,

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник — к.е.н., доцент Славкова А.А.

ФОНДОВА БІРЖА: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

В умовах ринкової економіки постійно відбуваються процеси акумуляції тимчасово вільних коштів різних суб'єктів ринку, їх по-

дальший розподіл (перерозподіл) і спрямування у вигляді позикового та інвестиційного капіталів у різні сфери економіки з метою її розвитку. Ці процеси здійснюються на фінансовому ринку, сучасний етап розвитку якого характеризується зростанням ролі, зокрема, фондового ринку. Фондовий ринок у даний час є основним інструментом гнучкого перерозподілу інвестиційних ресурсів, залучення на стійкій і довгостроковій економічній основі вітчизняних і іноземних інвестицій. У свою чергу, за ступенем організованості фондовий ринок розглядають як неорганізований (позабіржовий) та організований (біржовий). Провідну роль на організованому ринку відіграють біржі (фондові, валютні, біржі деривативів). В Україні протягом довгих років утримується ситуація, яка характеризується повним домінуванням позабіржового ринку, недостатньою кількістю інвестиційно привабливих цінних паперів, що знаходяться в обігу, і як наслідок — низькою ліквідністю біржових ринків. Тому актуальним на сьогодні є створення сприятливих умов для ефективного функціонування вітчизняних фондових бірж.

Біржова торгівля цінними паперами в Україні слабо розвинена, оскільки більша частина торгів проходить на ПФТС², що по суті є електронною позабіржовою торговельною системою. Так склалося завдяки стратегічній помилці початку 90-х років, коли практично не використовувався потенціал національних фондових бірж під час масової сертифікатної приватизації майна державних підприємств. На сьогодні, українські фондові біржі не регульовані ринки фінансових інструментів, а лише один з видів ліцензованої професійної діяльності. За останніми даними в Україні зареєстровано 583 біржі, з яких лише 10 фондових [1]. Варто зазначити, що останнім часом спостерігається скорочення кількості фондових бірж, що пояснюється, зокрема, процесом впорядкування фондового ринку, централізацією місць торгівлі з метою регулювання курсоутворення цінних паперів.

Так, в Україні протягом 2010—2012 рр. спостерігалась досить висока активність біржової діяльності, про що свідчать показники обсягу біржової торгівлі цінними паперами. За результатами торгів обсяг біржових контрактів (договорів) з цінними паперами у 2011 р. становив 235,44 млрд грн, що більше майже у 2 рази (або на 104,15 млрд грн) за обсяг торгів у 2010 р. [4; 5]. Значне зростання обсягів торгів на фондовому ринку пояснюється збільшенням обсягів фі-

² Фондова біржа ПФТС є найбільшим організатором торгівлі на ринку цінних паперів України; підтримує міжрегіональну систему електронних торгів цінними паперами в режимі реального часу.

нансових ресурсів, що інвестуються в цінні папери українських емітентів як вітчизняними, так і іноземними інвесторами, а також зростанням вартості цінних паперів. Таким чином, хоча останнім часом спостерігається позитивна тенденція функціонування фондового ринку України, все ж рівень його розвитку змушує бажати кращого.

На відміну від більшості розвинених країн в Україні лише 4,27 % угод з купівлі-продажу цінних паперів проводиться на організованому ринку. Світова практика показує, що частка організованого ринку у загальному обсязі торгів має становити не менше 30 %. У той же час, наприклад, у США співвідношення обсягів біржової і позабіржової торгівлі з акцій становить 3:1; в Японії обсяг позабіржових угод з акціями дорівнює 1 % від загального обсягу угод; в Австрії ємність позабіржового ринку становить до 30 %, у Канаді та Франції — до 3—4 % [3].

У порівнянні із фондовими ринками розвинутих країн вітчизняний фондовий ринок перебуває на початкових етапах розвитку, в стані низької ліквідності і не достатньої привабливості для залучення інвесторів. Це призводить до того, що підприємства втрачають значну можливість залучення додаткових фінансових ресурсів через механізми ринку капіталів. Тому основним інструментом залишається система банківського кредитування. А слабка концентрація торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами ставить під сумнів наявність в країні систем ціноутворення, здатних визначити справедливую вартість фінансового ресурсу. Вважаємо, що цілісності біржової торгівлі цінними паперами заважає також слабка взаємодія бірж з системами виконання та гарантування біржових угод. Варто зазначити, що важливим негативним фактором залишається відсутність консолідованої системи розкриття біржової інформації, яка в свою чергу знижує прозорість ринку і його привабливість для потенційних іноземних та вітчизняних інвесторів.

Важливим кроком до технологічної модернізації і структурної перебудови біржової в торгівлі цінними паперами в Україні є створення універсальної національної біржі, де держава буде виступати не засновником і не акціонером, а діяти опосередковано, беручи участь у торгах і розміщати державні цінні папери на фондових біржах або здійснювати товарні інтервенції на універсальних товарних біржах. Тому важливим є визначення курсу державної політики, а саме: пріоритетний розвиток регульованих ринків фінансових і сировинних ресурсів; залучення накопичень громадян в інвестиції; підтримання рівноваги між регульованими

і регіональними біржами; правове забезпечення учасників біржової торгівлі; мінімізація ризиків тощо.

В Україні існує невідповідність фактичним та укладеним обсягам торгів цінними паперами. Це пов'язано з тим, що більшість українських бірж не працює по системі Delivery Versus Payment. DVP — це так звана система поставки проти платежу, тобто коли виконання угоди гарантується [3].

Для подальшого розвитку фондового ринку в Україні необхідно вжити відповідні заходи, зокрема: створити універсальну національну біржу; забезпечити прозорість операцій на фондовому ринку та інформації емітента щодо свого фінансового стану та результатів діяльності згідно з вимогами Міжнародної організації комісій з цінних паперів і Директивами Європейського Союзу.

У разі ретельного дотримання державою політики, спрямованої на підтримку процесу концентрації торгівлі на біржах і набуття ними статусу національних, залишається шанс на біржову консолідацію, що завершиться появою єдиних торговельних платформ. На нашу думку, це один із важливих кроків до інтеграції у світовий фінансовий простір.

Література

1. Офіційний сайт Державна служба статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Безус Р. М. Роль фондової біржі у формуванні інвестиційного капіталу / Р. М. Безус // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — №21. — С. 4—8.
3. Офіційний сайт НКЦПФР. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>
4. Інтернет ресурс PWC. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pwc.com/en_UA/ua/services/capitalmarkets/assets/ua_ipo_watch_europe_2012_rus.pdf
5. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку «Україна фінансова». — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/rzp/206.htm

Чвильова К. П.

«Фінанси і кредит», 3 курсу,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник — к.е.н., доцент Дегтярьова Н.В

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВАЛЮТНИХ Ф'ЮЧЕРСІВ НА ФОНДОВИХ БІРЖАХ УКРАЇНИ

Валютним ф'ючерсом називається контракт на майбутній обмін певної кількості однієї валюти на іншу за наперед визначеним кур-